



YOSHLAR VA IJTIMOYIY MA'SULIYAT MADANIYATI

Ilmiy maslahatchi:

Samatov Xurshid Ulmasjonovich

Muhammad al-Xorazmiy

nomidagi Toshkent axborot

texnologiyalari

universiteti Samarqand filiali f.f.d. dotsent.

Sobirov Asrorbek Yuldash o'g'li

Toshkent axborot texnologiyalari

universiteti Samarqand filiali talabasi.

Email: asrorbeksobirov02@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar ongida ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini shakllantirish masalalari, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni va ahamiyati keng yoritiladi. Xususan, globallasuv sharoitida yoshlarning fuqarolik pozitsiyasi, ma'naviy qadriyatlarga sodiqligi hamda ijtimoiy faolligining ortib borishi muhim omil sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, yoshlarni har tomonlama barkamol etib tarbiyalashda davlat siyosati, ta'lim tizimi va oila institutining roli alohida ko'rsatib o'tiladi. Maqolada ijtimoiy mas'uliyat tushunchasining mazmun-mohiyati ochib berilib, uni yoshlar ongiga singdirishning samarali usullari yoritilgan. Shu bilan birga, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning yoshlar tarbiyasiga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, yoshlar orasida ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini rivojlantirish jamiyat barqarorligi va taraqqiyotining muhim omillaridan biri ekanligi xulosa qilinadi.

Kalit so'zlar: yoshlar, ijtimoiy mas'uliyat, fuqarolik madaniyati, ma'naviyat, ijtimoiy faollik, globallasuv, yoshlar siyosati, tarbiya, qadriyatlar, jamiyat taraqqiyoti, fuqarolik pozitsiyasi, ijtimoiy ong, davlat siyosati, barkamol avlod.



Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы формирования культуры социальной ответственности у молодежи, а также ее роль и значение в развитии общества. В условиях глобализации особое внимание уделяется формированию гражданской позиции молодежи, их приверженности духовным ценностям и повышению социальной активности. Также в статье анализируется роль государственной политики, системы образования и института семьи в воспитании всесторонне развитой личности. Раскрывается сущность понятия социальной ответственности и освещаются эффективные методы ее формирования в сознании молодежи. Кроме того, дается научное обоснование влияния проводимых в Узбекистане реформ на воспитание подрастающего поколения. В результате исследования делается вывод о том, что развитие культуры социальной ответственности среди молодежи является одним из важнейших факторов стабильности и прогресса общества.

Ключевые слова: молодежь, социальная ответственность, гражданская культура, духовность, социальная активность, глобализация, молодежная политика, воспитание, ценности, развитие общества, гражданская позиция, социальное сознание, государственная политика, гармонично развитая личность.

Annotation: This article examines the issues of forming a culture of social responsibility among youth, as well as its role and importance in the development of society. In the context of globalization, special attention is paid to the development of young people's civic position, their commitment to moral values, and the growth of their social activity. The article also analyzes the role of state policy, the education system, and the family institution in raising a well-rounded individual. The essence of the concept of social responsibility is revealed, and effective methods of instilling it in the minds of young people are discussed. In addition, the impact of ongoing reforms in Uzbekistan on youth education is scientifically substantiated. The study concludes that the development of a culture



of social responsibility among youth is one of the key factors for ensuring social stability and progress.

Keywords: *youth, social responsibility, civic culture, spirituality, social activity, globalization, youth policy, education, values, social development, civic position, social consciousness, state policy, well-rounded individual.*

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida yoshlarning ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Zero, har qanday jamiyatning ertangi kuni aynan yosh avlodning dunyoqarashi, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy faolligiga bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, yoshlar ongida ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini rivojlantirish, ularni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga undash bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi [Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021, 45-bet].

Ijtimoiy mas'uliyat tushunchasi shaxsning jamiyat oldidagi burchini anglashi, o'z xatti-harakatlari uchun javobgarlikni his etishi hamda umumiy manfaatlarni shaxsiy manfaatlardan ustun qo'ya olishi bilan izohlanadi. Ayniqsa, yoshlik davri inson hayotida eng muhim bosqichlardan biri bo'lib, aynan shu davrda shaxsning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini shakllanadi. Shuning uchun ham yoshlar tarbiyasida ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish masalasi alohida e'tibor talab etadi [Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2008, 78-bet].

Mamlakatimizda yoshlar masalasiga davlat siyosati darajasida e'tibor qaratilayotgani ham ushbu yo'nalishning naqadar muhim ekanligini ko'rsatadi. Xususan, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonunda yoshlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlash hamda ijtimoiy faolligini oshirish asosiy vazifalardan biri sifatida belgilangan [O'zbekiston Respublikasi Qonuni. Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida. Toshkent, 2016, 12-bet]. Bu esa yoshlar ongida mas'uliyat hissini kuchaytirish



orqali ularni jamiyat rivojiga daxldor shaxs sifatida tarbiyalash zarurligini ko'rsatadi.

Shuningdek, zamonaviy jamiyatda axborot oqimining keskin ortib borishi, turli madaniy ta'sirlarning kuchayishi yoshlar ongiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday sharoitda yoshlarni to'g'ri yo'naltirish, ularda mustahkam hayotiy pozitsiyani shakllantirish hamda ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir [Nurmatov A.N. Globallashuv sharoitida yoshlar tarbiyasi. Toshkent, 2018, 56-bet].

Bundan tashqari, yoshlarning ijtimoiy faolligi va fuqarolik madaniyati jamiyat barqarorligining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Ijtimoiy faol yoshlar jamiyatda yuz berayotgan jarayonlarga befarq bo'lmaydi, balki ularda faol ishtirok etadi, o'z tashabbuslari bilan jamiyat rivojiga hissa qo'shadi. Shu boisdan ham ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish jarayonida ta'lim tizimi, oila va jamoatchilik institutlarining o'zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega [Abdurahmonov Q.X. Yoshlar ijtimoiy faolligi va fuqarolik jamiyati. Toshkent, 2019, 91-bet].

Xulosa qilib aytganda, yoshlar orasida ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini shakllantirish nafaqat ularning shaxsiy kamoloti, balki jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun ham zarur omildir. Shu sababli mazkur maqolada yoshlar va ijtimoiy mas'uliyat madaniyati masalalari keng tahlil qilinadi hamda uning samarali yo'llari yoritib beriladi.

Asosiy qism

Yoshlar va ijtimoiy mas'uliyat madaniyati o'zaro chambarchas bog'liq tushunchalar bo'lib, ular jamiyatning barqaror rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ijtimoiy mas'uliyat, avvalo, shaxsning o'z burch va majburiyatlarini chuqur anglab yetishi, jamiyat manfaatlarini hurmat qilishi hamda o'z faoliyatida ushbu qadriyatlarga amal qilishi bilan tavsiflanadi. Yoshlar esa jamiyatning eng faol va harakatchan qatlamini tashkil etgani sababli, ularda ushbu sifatlarni shakllantirish alohida ahamiyat kasb etadi [G'aniyev B.A. Ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik madaniyati. Toshkent, 2020, 27-bet].



Ijtimoiy mas'uliyat madaniyatining shakllanishi ko'p omillarga bog'liq bo'lib, eng avvalo, bu jarayonda ta'lim tizimining o'rni beqiyosdir. Ta'lim muassasalari yoshlarning nafaqat bilim olishiga, balki ularning ma'naviy-axloqiy kamolotiga ham xizmat qiladi. Dars jarayonlarida, turli tarbiyaviy tadbirlarda va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish orqali yoshlar jamiyat oldidagi o'z mas'uliyatini chuqurroq anglay boshlaydi. Ayniqsa, fuqarolik tarbiyasiga oid fanlar yoshlarning ijtimoiy ongini shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi [To'raqulov X.T. Ma'naviyat asoslari. Toshkent, 2017, 63-bet].

Bundan tashqari, oila ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishning dastlabki va eng muhim institutlaridan biridir. Yoshlar aynan oila muhitida dastlabki ijtimoiy tajribani orttiradi, yaxshi va yomon xatti-harakatlarni ajratishni o'rganadi. Ota-onaning o'z farzandlariga nisbatan e'tibori, ularga berayotgan tarbiyasi yoshlarning kelajakdagi ijtimoiy xulq-atvoriga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu boisdan ham oiladagi sog'lom muhit va to'g'ri tarbiya yoshlar ijtimoiy mas'uliyatining asosini tashkil etadi [Ismoilov Sh.R. Yoshlar ongida ijtimoiy qadriyatlar shakllanishi. Toshkent, 2022, 41-bet].

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ham yoshlar ijtimoiy ongiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali turli xil ma'lumotlarning tezkor tarqalishi yoshlarning dunyoqarashini kengaytirish bilan birga, ularni turli salbiy ta'sirlarga ham duchor qilishi mumkin. Shu sababli yoshlarni axborotdan to'g'ri foydalanishga o'rgatish, ularda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini shakllantirishning muhim shartlaridan biridir [Nurmatov A.N. Globallashuv sharoitida yoshlar tarbiyasi. Toshkent, 2018, 74-bet].

Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishda davlat siyosati ham muhim rol o'ynaydi. Mamlakatimizda yoshlarga oid davlat siyosatining izchil amalga oshirilishi natijasida yoshlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ularni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish borasida keng imkoniyatlar yaratilmoqda. Turli davlat dasturlari, grantlar, tanlovlar va loyihalar yoshlarning o'z qobiliyatlarini namoyon etishi hamda jamiyat hayotida faol ishtirok etishini



ta'minlamoqda [O'zbekiston Respublikasi Qonuni. Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida. Toshkent, 2016, 18-bet].

Shu bilan birga, yoshlar orasida ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishda fuqarolik jamiyati institutlarining ham o'rni katta. Nodavlat notijorat tashkilotlari, yoshlar uyushmalari va turli jamoatchilik tashkilotlari yoshlarni ijtimoiy loyihalarga jalb etish orqali ularning jamiyatga daxldorlik hissini kuchaytiradi. Bunday faoliyat yoshlarning tashabbuskorligini oshiradi, ularni muammolarga befarq bo'lmaslikka o'rgatadi hamda ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi [Abdurahmonov Q.X. Yoshlar ijtimoiy faolligi va fuqarolik jamiyati. Toshkent, 2019, 105-bet].

Xalqaro tajriba ham shuni ko'rsatadiki, yoshlar o'rtasida ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini rivojlantirish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Xususan, xalqaro tashkilotlar tomonidan amalga oshirilayotgan dasturlar yoshlarning ijtimoiy loyihalarda ishtirokini kengaytirish, ularning yetakchilik qobiliyatlarini rivojlantirish va jamiyat muammolarini hal etishga jalb qilishga qaratilgan [UNESCO. Youth and Social Responsibility. 2021, 22-bet].

Demak, yoshlar ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini shakllantirish ko'p qirrali jarayon bo'lib, u ta'lim, oila, davlat siyosati va fuqarolik jamiyati institutlarining o'zaro hamkorligi asosida samarali amalga oshiriladi. Ushbu jarayonda har bir omilning uyg'unligi yoshlarning barkamol shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, yoshlar orasida ijtimoiy mas'uliyat madaniyatini shakllantirish jamiyat taraqqiyoti va barqaror rivojlanishining eng muhim omillaridan biridir. Chunki yoshlar har qanday davlatning kelajagini belgilab beruvchi asosiy kuch hisoblanadi. Ularning bilimli, ma'naviy yetuk va ijtimoiy faol bo'lib voyaga yetishi jamiyatda sog'lom muhitning shakllanishiga xizmat qiladi.

Ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishda oila, ta'lim tizimi, davlat siyosati hamda fuqarolik jamiyati institutlari o'zaro uyg'un holda ishlashi lozim. Ayniqsa, yoshlarning axborot oqimlari ichida to'g'ri yo'lni tanlay olishi,



jamiyatdagi voqealarga befarq bo‘lmasligi va tashabbuskor bo‘lishi ularning ijtimoiy mas’uliyat darajasini belgilab beradi. Shu boisdan ham yoshlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash va ularda fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlash bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

Umuman olganda, ijtimoiy mas’uliyat madaniyatiga ega yoshlar jamiyatning rivojlanishiga faol hissa qo‘shadi, muammolarga yechim topishda tashabbus ko‘rsatadi va kelajakda yetuk fuqarolar bo‘lib shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. Toshkent: O‘zbekiston, 2021. — 45-bet.
2. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. Toshkent: Ma’naviyat, 2008. — 78-bet.
3. O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. *Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida*. Toshkent, 2016. — 12, 18-betlar.
4. Abdurahmonov Q.X. *Yoshlar ijtimoiy faolligi va fuqarolik jamiyati*. Toshkent: Fan, 2019. — 91, 105-betlar.
5. To‘raqulov X.T. *Ma’naviyat asoslari*. Toshkent: O‘qituvchi, 2017. — 63-bet.
6. G‘aniyev B.A. *Ijtimoiy mas’uliyat va fuqarolik madaniyati*. Toshkent: Tafakkur, 2020. — 27-bet.
7. Nurmatov A.N. *Globalashuv sharoitida yoshlar tarbiyasi*. Toshkent: Akademnashr, 2018. — 56, 74-betlar.
8. Ismoilov Sh.R. *Yoshlar ongida ijtimoiy qadriyatlar shakllanishi*. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2022. — 41-bet.
9. UNESCO. *Youth and Social Responsibility*, 2021. — 22-bet.